

Göteborgs Universitet

Statsvetenskapliga institutionen

Att lyckas med ett europeiskt ordförandeskap

En jämförande studie mellan fyra EU-länder

Kandidatuppsats i statvetenskap

Höstterminen 2010

Joanna Sais

Handledare: Markus Johansson

Antal ord: 8936

Abstract

The presidency of the European Union (EU) is one of the most important institutional actors for the improvement of democracy and equality between the member states. To hold a presidency is a big task and for many countries a tough challenge. What makes a presidency successful? The purpose of the thesis is to examine this question using Ole Elgströms' "four properties for defining a successful presidency" as the theoretical background. This thesis will employ a comparative framework of four countries, using size and age (age understood as "time being an EU Member State") as the defining factors. A common understanding is that big Member States get more benefits from holding the presidency than small ones. This thesis shows that a Member State doesn't necessarily need to be big to be successful, and that size can be compensated for through skillful diplomacy, administrative expertise and experience. The thesis also shows that Member States' age is a more important factor in a successful presidency than size, and that older members therefore have some advantages when it comes to facing the challenges of holding the Council presidency.

Keywords: *Ordförandeskap, EU, medlemsländer, demokrati*

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Introduktion	4
1.2 Syfte och problemformulering	4
1.3 Metod och material	5
1.4 Operationalisering	6
1.5 Val av fall	6
2. Teoretiska utgångspunkter	8
2.1 Vad utgör ett lyckat ordförandeskap?	8
3. Empiri och diskussionsanalys	10
3.1 EU och de roterande ordförandeskapen	10
3.2 Belgien.....	11
3.2.1 Prioriteringar	11
3.2.2 Resultat.....	13
3.3 Luxemburg.....	15
3.3.1 Prioriteringar	15
3.3.2 Resultat.....	17
3.4 Slovenien	18
3.4.1 Prioriteringar	18
3.4.2 Resultat.....	19
3.5 Tjeckien	21
3.5.1 Prioriteringar	21
3.5.2 Tjeckien.....	22
3.6 Jämförelsepunkter	24
3.6.1 Ålder	24
3.6.2 Storlek	26
4. Slutsats	28
5. Referenser	29

1. Inledning

1.1 Introduktion

Sedan EU:s bildande i början på 1950-talet har medlemsländerna i unionen turats om att inneha rollen som ordförande under en sexmånadersperiod. Denna roll har med tiden fått allt större betydelse och idag är alltfler medvetna om vilket land som sitter ordförande eller står på tur att bli ordförande. Att vara ordförandeland kräver långa förberedelser och rent konkret innebär det att ett EU-medlemsland under ett halvår är ordförande i EU:s ministerråd. Ordförandelandet leder ministerrådets arbete på de flesta områden och nivåer, vilket kan vara en stor utmaning, särskilt för länder som saknar resurser. Förutsättningarna att sköta ett ordförandeskap är alltså mycket skiftande i EU:s medlemsländer, där till exempel större länder med stora utrikesförvaltningar har mycket gratis i organisatorisk och diplomatisk kraft till skillnad från mindre länder med en mer begränsad internationell erfarenhet. Däremot kan stora länder lockas utnyttja ordförandeskapet alltför mycket för att driva egna frågor, medan ett litet land med en kompetent förvaltning kan bli framgångsrikt som sammanhållande och medlande kraft med förmåga att finna det gemensamma bästa för hela organisationen.

Ur demokratisk synvinkel anses ordförandeskapsproceduren vara den enda processen där rättvisa mellan medlemsländerna är implementerad i allra högsta grad eftersom det var något som både stora och små medlemsländer kom överens om (Bailleul & Voss, 2002, s. 7). I denna studie studeras fyra ordförandeländer, nämligen Belgien 2001, Luxemburg 2005, Slovenien 2008 och Tjeckien 2009. Med fokus på ländernas storlek (mätt i antal invånare) och ålder (mätt i antal år som landet varit medlem i EU) undersöker denna uppsats vilka faktorer som påverkar om ett ordförandeskap lyckas eller inte.

1.2 Syfte och problemformulering

Valet av detta ämne kan i första hand motiveras av mitt intresse för EU som helhet men också av det faktum att de roterande ordförandeskapen sällan diskuteras i svensk media. Min erfarenhet säger att vi som medborgare inte förstår hur pass mycket vi påverkas av EU:s beslut. Ämnet väcker även intresse eftersom ordförandeskapsproceduren till synes syftar till jämlikhet och rättvisa mellan medlemsländerna. Frågan är vad det är som gör att vissa länder utför lyckade ordförandeskap och vissa inte. Beror detta på att en del länder har fler möjligheter att påverka EU:s beslutsfattande än andra? Frågor som denna kan göra att ordförandeskapsproceduren uppfattas som bristfällig ur ett demokratiskt perspektiv vilket

därmed gör ämnet intressant att forska om. Som verktyg i analysen används Ole Elgströms definition av vad som utgör ett lyckat ordförandeskap.

En frågeställning står i centrum för studien:

Vad påverkar hur framgångsrikt ett ordförandeskap är?

För att besvara denna fråga har jag ställt upp två hypoteser som jag avser att testa, nämligen:

a) Möjligheten att genomföra ett framgångsrikt ordförandeskap och genomdriva sina prioriteringar beror på medlemslandets storlek och b) möjligheten att genomföra ett framgångsrikt ordförandeskap och genomdriva sina prioriteringar beror på hur länge ett medlemsland har varit medlem i EU.

Mitt intryck är att större länder har större makt i internationella relationer och sammanhang och att detta kan leda till att de får ut mer av sin tid som ordförande i EU. Det är även troligt att erfarenhet och rutin förenklar arbetet i ett ordförandeskap och ju längre ett land har varit medlem i EU desto större sannolikhet att ordförandeskapet blir framgångsrikt. Storlek och tidpunkt för anslutning av ett medlemsland till EU ses därför som två viktiga faktorer som påverkar ett lyckat ordförandeskap, något som också motiverar valet av hypoteser.

1.3 Metod och material

I denna uppsats har en kvalitativ textanalys gjorts. Syftet med denna typ av studie är att skapa sig en helhetsbild och få bred kunskap i ett ämne genom att noga analysera och studera texter (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wägnerud, 2007, ss. 237-256). Generellt kan sägas att det finns lite litteratur som behandlar just de roterande ordförandeskapen (Bunse, 2009, s. 2), något som till en början uppfattades som ett problem. Jag har dock till störst del använt mig av diverse vetenskapliga artiklar och rapporter. De källor som används är av god variation och dessutom ansedda som mycket trovärdiga¹ och högt rankade vilket stärker studiens validitet och reliabilitet.

Uppsatsen är även en jämförande empirisk fåfallsstudie (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wägnerud, 2007, s. 113) där det empiriska materialet ligger till grund för analysen. Som teoretisk utgångspunkt har jag använt mig av fyra egenskaper av vad som utmärker ett lyckat ordförandeskap. Studien betraktas därmed som teorikonsumerande. Förhoppningen har varit

---

¹ Ett exempel är Journal of Common Market Studies.

att genom insamlat material kunna beskriva ordförandeskapsstrukturen samt analysera och jämföra de fyra valda ordförandeskapen.

1.4 Operationalisering

Den process där den teoretiska definitionen tilldelas en eller flera operationella indikatorer kallas för operationalisering (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson, & Wägnerud, 2007, s. 59). I denna studie baserar sig operationaliseringen på de valda teoretiska definitionerna, det vill säga Ole Elgströms egenskaper av vad som utgör ett lyckat ordförandeskap. I kommande kapitel kommer dessa att presenteras och senare att användas för att testa de två valda hypoteserna. Att testa en hypotes innebär att forskaren utgår från teorier och tidigare studier inom ämnet. Utifrån dessa teorier formuleras sedan hypoteser som testas för att se om det finns något samband mellan olika variabler (Patel & Davidson, 2003). I denna uppsats utgår jag från en stor mängd tidigare forskning i den teoretiska referensramen. Således är uppsatsen av hypotesprövande karaktär där jag formulerat två hypoteser som jag sedan testat för att undersöka eventuella samband mellan de variabler som valts.

1.5 Val av fall

Det finns många faktorer som påverkar ett lyckat ordförandeskap. I denna uppsats läggs betoning på två av dessa faktorer, nämligen ordförandelans storlek och ålder men även fler faktorer kommer att diskuteras. För att undvika svårigheter har jag, när det gäller val av länder, medvetet valt bort ordförandeskapen under året 2010 eftersom dessa sammanföll efter införandet av Lissabonfördraget. I och med fördraget gjordes ett antal ändringar² gällande ordförandens administrativa uppgifter och genom att utelägna ordförandeskapen efter 2010 har påverkan av detta uteslutits. Tjugo länder har varit ordförande i EU sedan januari 2000 till och med december 2009 och ur dessa har fyra valts ut. Valet av just denna tioårsperiod kan motiveras av vikten att undersöka fyra ordförandeskap som ligger förhållandevis nära i tid. Under denna period har dessutom få ändringar gjorts i ordförandeskapsstrukturen och länderna har haft samma regler att förhålla sig till. Tanken har varit att de fyra länderna som valts ut ska motsvara ett stort och gammalt, ett litet och gammalt, ett stort och nytt samt ett litet och nytt. Variationen blir på detta sätt större. Valet av dessa fyra länder kan också motiveras av att målet har varit att få två så lika länder som möjligt gällande tidsaspekten och två så lika som möjligt gällande invånarantalet. Med hänsyn till min uppsats definieras länder med en befolkningsmängd på över 10 miljoner invånare som stora länder trots att det ofta

---

² Se kapitel 3.1

förekommer att de i andra sammanhang beskrivs som små. Om inträdet i unionen gjorts efter 1990 definieras medlemslandet som nytt

Länderna som valts ut är: 1) Belgien som är medlem i EU sedan 1952 och har 10,6 miljoner invånare 2) Luxemburg som är medlem sedan 1952 och har 0,5 miljoner invånare 3) Tjeckien som anslöt sig 2004 och har 10, 3 miljoner invånare samt 4) Slovenien som anslöt sin till unionen 2004 och har 2 miljoner invånare.

Jämförelsen kommer att göras enligt följande tabell:

ÅLDER			
Belgien	↔	Tjeckien	STORLEK
↕		↕	
Luxemburg	↔	Slovenien	

Ett problem som kan uppstå i undersökningar som denna är att det är svårt att hitta helt matchande par av fall för att undersöka (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wägnerud, 2007, s. 115). Trots att jag har länder som representerar varje kategori är det fortfarande mycket som skiljer dessa länder åt. Därmed bör hänsyn tas till aspekter som exempelvis rådande ekonomisk och politisk situation i respektive land (Bunse, 2009, s. 11).

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Vad utgör ett lyckat ordförandeskap?

När det gäller bedömningen av ett ordförandeskap och om det anses som lyckat eller misslyckat står två argument i centrum. För det första brukar det ofta sägas att ett ordförandeskaps agenda ärvs av tidigare ordförandeskap vilket gör att ordförandeskapet till största del handlar om att förvalta än att återuppfinna dagordningen. För det andra påverkas ofta ett ordförandeskap av oförutsedda händelser både inom EU och i resten av världen som kräver ordförandelandets omedelbara uppmärksamhet (Tallberg, 2000, ss. 8-9). Terrorattackerna i New York den 11 september 2001 som sammanföll med det belgiska ordförandeskapet är ett exempel på detta (se kapitel 3.2.1).

Enligt Ole Elgström finns fyra grundläggande egenskaper som utmärker ett lyckat ordförandeskap: 1) Opartiskhet och förmåga att balansera mellan allmänna och egna intressen, 2) kreativitet och problemlösningsförmåga, 3) administrativ skicklighet och förmåga att skapa en professionell och konstruktiv arbetsmiljö samt 4) effektivitet genom att uppnå resultat och fatta beslut i viktiga frågor (Elgström, 2000, ss. 78-79).

Opartiskhet innebär att ett land som håller i ett ordförandeskap inte bör favorisera sig själv. Man bör heller inte gynna eller missgynna vissa länder utan det är viktigt att vara opartisk; alla länder bör därför finnas i centrum och intresset bör ligga i att finna kompromisser som gynnar alla. Tanken är även att ett ordförandeland innan sitt ordförandeskap ska ställa upp ett antal prioriteringar som får komma i fokus under den aktuella halvårsperioden. Detta är dock mindre kontroversiellt om det rör sig om hittills lågprioriterade frågor som kan anses gynna samtliga, eller flera andra medlemsstater än om prioriteringen uppenbart gäller ett nationellt egenintresse, som kan anses vara till nackdel för andra medlemmar. Den opartiske ledaren bör inte öppet gynna vissa länder, och missgynna andra, i förhandlings- och medlingsprocesser. Den duktige medlaren ska inte bara vara opartisk utan också förstå hur känsliga frågorna är för olika medlemsstater (Elgström, 2000, s. 79).

Meningen är att ett ordförandeland ska vara skickligt i att skapa paketlösningar, till exempel genom att erbjuda förmåner till vissa länder i en fråga mot att de ger mer i en annan. Något som gynnar ett ordförandeskap är förmågan att finna innovativa lösningar med hjälp av idériedom men även att kombinera detta med kunskap i konkreta sakfrågor. Om viktiga beslut fattas eller om till exempel ett avtal sluts under ett ordförandeskap är detta oftast till

fördel för ordförandelandet. Ett ordförandeland ska också sträva efter att ministerrådet ska fatta beslut om gemensam position i viktiga lagstiftningsärenden (Elgström, 2000, ss. 78-82).

Att vara skicklig på det administrativa arbetet ger också goda chanser för ett lyckat ordförandeskap. Noggranna förberedelser, god planeringsförmåga, smidigt arbete mellan medarbetarna och väl underbyggda förslag är också viktiga egenskaper för att uppnå ett lyckat resultat. Eftersom stora länder har en större administration och oftast även bättre ekonomi kan de olika uppgifterna i ett ordförandeskap fördelas på fler områden. Ett litet land har dock fördelen att det utgörs av en liten stab vilket ofta innebär högre kvalitet; fördelarna blir således kortare kommunikationsvägar och förbättrad samordning. Ännu en viktig aspekt är väl fungerande samarbete med EU:s institutioner, inte minst med kommissionen (särkilt i samband med ordförandeskapets förberedelser så att de prioriterade frågorna kommer med på dagordningen), rådssekretariatet (som fungerar som rådets institutionella minne) och parlamentet (ofta när frågor avgörs enligt medbestämmandeproceduren)³. En smidigt löpande relation med dessa institutioner underlättar kraftigt ordförandeskapet, både administrativt och substantiellt. När det gäller att få med frågor på dagordningen bör kontakterna redan ha skett - vill man föra in nya frågor på agendan bör man vara ute ungefär två år i förväg (Elgström, 2000, ss. 82-86).

Det är särskilt viktigt att nå resultat i ”stora frågor”. Fattas det avgörande beslut om nya, betydelsefulla avtal under ett lands ordförandeperiod är chansen stor att detta förgyller landets ordförandeskap. En ordförande strävar också efter att ministerrådet ska fatta beslut om gemensam position i viktiga lagstiftningsärenden (Elgström, 2000, ss. 81-82).

---

³ Medbestämmandeproceduren innebär att parlamentet i vissa frågor har lika mycket att säga till om som ministerrådet.

3. Empiri och diskussionsanalys

3.1 EU och de roterande ordförandeskapen

I maj 1950 lade Robert Schumann, den dåvarande franske utrikesministern, fram planen om en europeisk k al- och st alunion till vilken intresset även fanns i Italien, Tyskland, Luxemburg, Belgien och Nederl anderna. Efter att ha skrivit under avtalet i Paris  r 1952 trädde k al- och st alunionen (EKSG) i kraft. Efter andra hälften av 1950-talet enades l anderna ocks a om en stegvis plan för ekonomisk och socialpolitisk samordning f r en gemensam marknad och f r ett samarbete om kärnkraft. 1957 skrevs Romfördraget under, som var ett avtal om Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och den Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) (Østerud, 1997, s. 382). Mot slutet av 1960-talet antogs namnet Europeiska gemenskapen (EG) som ett samlingsnamn av EKSG, Euratom och EEG. Benämningen EU antogs inte förrän  r 1993 i samband med att Maastrichtfördraget trädde i kraft (Johansson K.M., 2006:424). Under tiden hade fler länder valt att ansluta sig: Storbritannien, Irland och Danmark blev medlemmar 1973, Grekland 1981 samt Spanien och Portugal 1986 (Østerud, 1997, s. 386). Utvidgningen fortsatte inte förrän 1994-95 då Sverige, Finland och Österrike anslöt sig. Medlemsl anderna skrev så småningom även under Schengenavtalet som gav medborgarna möjlighet att resa över gränserna utan pass. I början av 2000-talet infördes den nya valutan euron i många EU-länder. Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern fick kort därefter klartecken för inträde till unionen genom ett fördrag som undertecknades  r 2003 och var nu redo för att rösta i EU-parlamentsvalet  r 2004. Den 1 januari 2007 blev även Rumänien och Bulgarien nya medlemmar i EU och numera består EU av 27 medlemsländer samtidigt som fler kandidatländer väntar på inträde (EU-upplysningen, Medlemskap och historik, 2010).

Sedan starten av EU har medlemsl anderna turats om att vara ordförande i Europeiska rådet och ansvara för att leda EU:s utveckling framåt i viktiga frågor. Ordf randeskapsceremonin innebär att ett medlemsland  r ordförande för EU:s ministerråd under sex månader. Alla medlemsländer turas om att vara ordförande enligt ett roterande schema och med tjugosju medlemmar idag innebär det att det g r tretton och ett halvt år mellan varje lands ordförandeperiod. Rent konkret omfattar ett ordförandeskap främst fyra funktioner. För det första, att administrera och samordna bland annat genom att utarbeta dagordning och underlag för sammanträden. F r det andra, att ta politiska initiativ, en roll som med tiden fått allt större betydelse. För det tredje har ordförandelandet den viktiga uppgiften att medla fram

kompromisser mellan medlemsstaterna och fatta beslut i olösta frågor. För det fjärde ska ett ordförandeland agera representant för ministerrådet både innanför EU, mot tredje länder och internationella organisationer (Mellbourn, 2000, ss. 3-4). Ordförandelandet ska dessutom representera rådet gentemot de andra EU-institutionerna (Regeringskansliet, 2010).

Varje ordförandeskap sätter innan sin sexmånadersperiod upp ett antal prioriteringsområden som ska representera de viktigaste frågorna som ordförandeskapet valt att driva. Ordförandelandet ges också chansen att faktiskt utveckla dessa frågor även om sex månader tidsmässigt är en ganska kort för att ett ordförandeskap ska ha möjlighet att genomdriva alla frågor (Elgström & Tallberg, 2003). Trots detta är det uppenbart att många anser att ordförandeskapsproceduren är mycket positivt för medlemsländerna. En finsk tjänsteman sade under en konferens 2003 följande:

”If we were to reject the rotation system, we would lose a symbol of equality between the Member states.” (Miller, 2003, ss. 22-23).

Den 1 december 2009 trädde Lissabonfördraget i kraft, det senaste av EU:s ändringsfördrag. I och med detta har den institutionella strukturen och rollen som ordförande förändrats något. Det är inte längre ordförandelandet som leder EU:s toppmöten och de rådsmöten som handlar om utrikesfrågor (Europaparlamentet, 2010). Numera finns en permanent ordförande i Europeiska rådet samt en högre representant för EU:s utrikes och säkerhetsfrågor. Det är dock fortfarande ordförandeskapet som sätter agendan samt beslutar om ämnena på dagordningen och arbetet som varje ordförandeland haft tidigare kommer i stort sett att bestå (EU-upplysningen, EU-ordförandeskap, 2010; Thomson, 2008, s. 594).

3.2 Belgien

3.2.1 Prioriteringar

Eftersom Belgiens ordförandeskap sammanföll samtidigt som euron skulle införas fick Belgien i uppgift att på ett smidigt sätt genomföra implementeringsproceduren för den nya gemensamma valutan i de länder som var redo. Belgiens dåvarande premiärminister Verhofstadt, lovade i ett uttalande att även den europeiska sociala modellen skulle ägnas särskild uppmärksamhet. Den belgiska regeringen skulle dessutom lägga extra tonvikt på bland annat den sociala sektorn och dess arbetskvalitet samt bekämpningen av fattigdomen. Dessutom skulle frågan om moderniseringen av den sociala tryggheten och pensionssystemens hållbarhet drivas vidare (De Winter & Türsan, 2001, s. 5).

Målet med det finanspolitiska paketet⁴ som vidtogs i slutet av 2000 var att fortsätta genomförandet av detta i samarbete med kommissionen. Förhandlingarna med tredje länder, särskilt med Schweiz, skulle fortsätta, med målet om att uppnå ett förslag till direktiv i frågan om besparingar. Gällande den gemensamma asyl- och migrationspolitiken ville Belgien upprätta ett gemensamt område för frihet, säkerhet och rättvisa samtidigt som principer som öppenhet, frihet, gästfrihet och icke-diskriminering respekterades (De Winter & Türsan, 2001, s. 6).

Till följd av krisen i rättsväsendet under den tidigare belgiska regeringen, var rättvisa reformer ett av de främsta målen för det belgiska ordförandeskapet. De var fast beslutna om att nå ett politiskt avtal om inrättandet av Eurojust, en permanent enhet av domare med makt att förhöra, med säte i Bryssel. Dess syfte skulle vara att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna i straffrättsliga frågor men också att bekämpa internationell brottslighet (De Winter & Türsan, 2001, s. 6).

Frågan om hållbar utveckling och behovet av en bättre livskvalitet definierades som ett av de största problemen för det belgiska ordförandeskapet. En ny strategi inom området syftade till att styra hela politiken i Europeiska unionen mot hållbar utveckling i tre aspekter (ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och skydd av miljön). Inrättandet av en permanent europeisk ”matmyndighet” som en oberoende byrå med endast en rådgivande funktion var också en prioritering. Meningen med denna var att stärka kontrollen av hela näringskedjan, genom CONSUM-programmet (Contaminant Surveillance System), det belgiska programmet som syftade till att övervaka näringskedjan inom jordbruk. Belgien ville även se skapandet av ett europeiskt område för forskning och innovation som skulle arbeta aktivt för målet om en politisk överenskommelse om gemenskapspatent samt en gemensam ståndpunkt för forskning och utveckling (De Winter & Türsan, 2001, s. 7).

Den belgiska regeringen såg utvidgningen som en viktig del av den europeiska identiteten där bland annat politisk demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter var viktiga områden. Ordförandeskapet, tillsammans med kommissionen, avsåg att fortsätta med anslutningsförhandlingarna (De Winter & Türsan, 2001, ss. 7-8).

Även den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna låg högt upp på agendan. Ordförandeskapet hade även som mål att fortsätta förhandlingarna i syfte att nå en permanent

---

⁴ Paketet innebar bl.a. besparingar och skatteregleringar.

överenskommelse om samarbete mellan Europeiska unionen och Nato. Särskild uppmärksamhet skulle riktas åt förbindelserna mellan EU och Ryssland inklusive handlingsplanen för genomförandet av den gemensamma strategin för EU-Ryssland. Även Central-Afrika skulle tillägnas stor uppmärksamhet där ett stort engagemang gavs till fredsprocessen i området. Tillsammans med de behöriga myndigheterna ville ordförandeskapet utarbeta en förteckning över humanitära behov i inom till exempel folkhälsa, utbildning, infrastruktur och frågor i samband med demokratiseringsprocessen. Mer specifikt ville Belgien att EU skulle engagera sig ytterligare i fredsprocessen i Burundi, Kongo, Rwanda och Uganda (De Winter & Türsan, 2001, ss. 8-9).

Den belgiska regeringen förklarade vidare att dess ordförandeskap även skulle ägna särskild uppmärksamhet åt Balkanregionen. Viktigt var regionalt samarbete och ekonomisk utveckling. Även fredsprocessen i Mellanöstern togs upp som ett viktigt område där målet var att uppmuntra parterna att lösa sina tvister genom dialog och förhandlingar så att fredsprocessen kunde fortsätta (De Winter & Türsan, 2001, ss. 7-9).

Förutom prioriteringsområdena som nämns ovan, lade Belgien även till ytterligare ett antal huvudpunkter för sitt ordförandeskap: att bidra till en mer djupgående debatt om deklARATIONEN för ”The Future of Europe”⁵, att främja hållbar ekonomisk tillväxt samt den gemensamma finanspolitiken, att skapa en europeisk arena för frihet, trygghet och rättvisa, att främja hållbar utveckling och förbättra livskvaliteten samt förstärka EU och vidga dess externa dimensioner.

3.2.2 Resultat

Belgien, en av de sex grundmedlemmarna i EU hade mellan 1958 och 2001 varit ordförandeland i EU elva gånger (De Winter, 2). Belgien kan därför ses som ett land med längre erfarenhet i rollen som ordförande. Förväntningarna var höga på att ordförandeskapet skulle återställa den europeiska integrationsprocessen som vid den tidpunkten var på fall (Bailleul & Voss, 2002, s. 3) och Belgien hade utan tvekan ambitiösa mål inför sin sexmånadersperiod med en agenda som innehöll ovanligt många prioriteringsområden.

Höjdpunkten för det belgiska ordförandeskapet var när Europeiska rådet antog Laeken-deklARATIONEN om The Future of Europe. Förutom målen om att göra unionen mer

---

⁵ DeklARATIONEN syftade bl.a. till att göra unionen mer demokratisk, öppen och effektiv.

demokratisk, öppen och effektiv innehöll deklarationen planer för en gemensam EU-konstitution och som ordförande gavs Belgien uppgiften att föra debatten vidare (Europeiska kommissionen, 2006, s. 2; Drieskens & Kerremans, 2003, s. 155). Detta var en av de viktigaste prioriteringarna som Belgien hade inför sitt ordförandeskap. Sammantaget kan sägas att Belgien lyckades med sin uppgift med Laeken-deklarationen och att skapa en debatt om The Future of Europe (Bailleul & Voss, 2002, s. 25).

Att det under ett ordförandeskap uppstår oväntade och drastiska situationer är inget ovanligt och dessa kan ofta ställa ordförandelandet på prov när det gäller att agera snabbt för att hantera problemen (Bailleul & Voss, 2002, s. 7). Terrorattackerna i USA den 11 september 2001 sammanföll under det belgiska ordförandeskapet, en situation som tvingade Belgien till att inta en ledande roll i Europa (Drieskens & Kerremans, 2003, ss. 160-167). Denna händelse hade störst inverkan på den belgiska agendan där bekämpning av terrorism, som innan den 11 september knappt fanns med på agendan, nu plötsligt låg högst upp. Till följd av terrorattackerna försvagades dessutom ekonomin i USA och Tyskland, något som orsakade stor oro i Belgien och EU. Den ekonomiska tillväxten sjönk markant och de höga oljepriserna orsakade inflation i eurozonen (Bunse, 2009, ss. 121-139).

Prioriteringarna som Belgien valde ut presenterades redan tidigt i maj 2001, trots att det belgiska ordförandeskapet skulle träda i kraft i juli samma år. Sverige, som innehade rollen som ordförandeland under denna period förolämpades av detta och Belgien blev hårt kritiserat. Det visade sig att detta hade varit ett strategiskt val (Bunse, 2009, ss. 131-139), ett tecken på att Belgien favoriserade sig självt. Detta gör att Ole Elgströms första kriterium av vad som utgör ett lyckat ordförandeskap inte uppfylls.

När det gäller kreativitet och problemlösningsförmåga kan de oväntade situationerna som uppstod under det belgiska ordförandeskapet återigen nämnas. Ordförandeskapet trädde i kraft vid en kritisk tidpunkt för EU. I februari 2001 hade Nicefördraget antagits vilket gjorde det möjligt för fler länder att ansluta sig, diskussionerna kring Lissabonstrategin hade inletts och EU förberedde sig för att implementera euron⁶ (De Winter & Türsan, 2001, s. 3). Med Elgströms andra kriterium som grund är det svårt att säga om Belgien lyckades lösa problemen men ordförandeskapet uppvisade en stark vilja att ta tag i den ostabila situationen som rådde.

---

⁶ Belgien tvingades leda förarbetet för implementeringen av euron under hela 2001 eftersom Sverige, som varit ordförande under första hälften av året inte ingick i eurosamarbetet.

Belgien hade generellt inte någon god erfarenhet när det gällde antaganden av olika fördrag. Landet var bland annat det sista landet att ratificera Amsterdamfördraget vilket dels berodde på uppbyggnaden av den belgiska politiska strukturen som är komplex på många sätt. Orsaken till detta beror bland annat på tre språkgrupper (flamländska, franska och tyska) samt tre socioekonomiska grupper (Flandern, Bryssel och Vallonien) (De Winter & Türsan, 2001, ss. 14-16). Belgien lyckades inte åstadkomma effektivitet i att nå resultat i någon högre grad och kan därför inte uppfylla Elgströms fjärde krav på vad som utgör ett framgångsrikt ordförandeskap.

Under Belgiens ordförandeskap noterades det att beslutsfattande i frågor som krävde medlemsländernas enighet kunde ta oerhört lång tid att uppnå, även om frågan var av ringa betydelse. Framstegen när det gällde den gemensamma utrikespolitiken och säkerhetspolitiken var mycket begränsade. Attackerna i New York den 11 september visade sig ha förödande konsekvenser och slutade med en gemensam kamp mot terrorismen (Bailleul & Voss, 2002, ss. 12-13). Däremot var Belgien framgångsrikt i förbindelserna med Afrika, dock inte så mycket som landet hade önskat. Belgien var mycket aktiv i sin roll i förhandlingarna men inga andra medlemsländer var nog intresserade för att stödja arbetet vilket ledde till motgångar (Bunse, 2009, ss. 153-155). Generellt kan sägas att Belgien gick in i sin sexmånadersperiod på ett starkt sätt med tydliga mål. Belgien hade från början en stark vilja att inta en så ledande position som möjligt vilket också det belgiska ordförandeskapet fick i och med terrorattackerna i USA (Drieskens & Kerremans, 2003, ss. 167-168).

När det gäller den administrativa delen har Belgien anset sig själv sakna administrativ skicklighet och samarbetet mellan de olika departementen inom den belgiska politiken har inte fungerat som den borde (De Winter & Türsan, 2001, s. 32). Det framgår inte tydligt i litteraturen hur Belgiens administration fungerade under ordförandeskapet 2001 men med tanke på de brister som ordförandeskapet hade kan detta vara ett tecken på att bland annat administrationen inte fungerade på rätt sätt.

3.3 Luxemburg

3.3.1 Prioriteringar

Luxemburg hade som mål att bistå så mycket som möjligt med att göra EU till ett kunskapsbaserat samhälle med en konkurrenskraftig ekonomi och en socialt tryggt och

miljövänlig plats att leva i. Detta innebar mer konkret att Lissabonstrategin⁷ återigen blev ett hett ämne på EU:s agenda. Luxemburg hade också som mål att stödja EMU:s ekonomi och på ett framgångsrikt sätt slutföra utvärderingen av stabilitets- och tillväxtpakten⁸ (Dumont & Poirier, 2005, s. 25).

I slutet av 1980-talet grundades de så kallade ekonomiska riktlinjerna med mål om bland annat metodisk utveckling av EU:s utgifter. Eftersom Luxemburg ansåg att Europeiska rådet förlorat sin kraft och relevans tidsmässigt i denna fråga ville ordförandeskapet organisera sitt arbete under första halvåret av 2005 på ett sådant sätt att EU:s mål skulle nå en politisk överenskommelse. Inom utvidgningsfrågan hade Luxemburg som prioritet att a) slutföra utarbetandet av anslutningsfördraget med Bulgarien och Rumänien, två kandidatländer som kom att ansluta sig till EU den 1 januari 2007, b) inleda förhandlingar med Kroatien under mars 2005 och c) starta det förberedande arbetet för förhandlingar med Turkiet (Dumont & Poirier, 2005, s. 25).

Luxemburg ville också föra arbetet kring Haag-programmet vidare, ett program som syftade till att utveckla en plats för frihet, säkerhet och rättvisa. Luxemburg hade också som mål att fortsätta förhandlingarna med Västra Balkan, Albanien, Bosnien-Hercegovina och Serbien-Montenegro. Ordförandeskapet ville även inleda anslutningsförhandlingar med Kroatien. Uppmärksamhet skulle också ägnas Kosovo, Ryssland, Mellanöstern, Irak, Iran, frihandelsavtalet med länderna i Gulfstaternas samarbetsråd, förbindelserna med Asien, Afrika, Kina, Indien, Japan och slutligen även handelsförhandlingarna med Kanada. Luxemburg avsåg också fortsätta arbetet med att utveckla europeisk militär och civila resurser. Kampen mot fattigdomen var också ett av de främsta målen för Luxemburg. Ordförandeskapet var även ansvarigt för implementeringen av den Europeiska säkerhetsstrategin, arbetet inom ramen för EU:s externa relationer. Den slutliga prioriteringen var World Trade Organisation (WTO) där ordförandeskapet så fort som möjligt ville utvärdera Doharundan⁹, ett viktigt steg för utvecklingen av världsekonomin (Dumont & Poirier, 2005, ss. 25-27).

---

⁷ Lissabonstrategin syftade till att göra Europa till världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi fram till 2010.

⁸ Pakten är en överenskommelse inom EU som syftar till att upprätthålla EMU:s finansiella stabilitet. Under WTO:s ministerkonferens i november 2001 i Doha, Qatar, beslutade medlemmarna att inleda nya handelsförhandlingar på ett 20-tal områden med målet att komma överens om ett slutligt avtal före 2005.

3.3.2 Resultat

Luxemburg är ett av de sju länder som varit med sedan EU:s begynnelse och har långa traditioner av lyckade ordförandeskap. Inför ordförandeskapet 2005 var förväntningarna på Luxemburgs prestation höga men de frågor som krävde extra uppmärksamhet visade sig svåra att tackla. För det första var evalueringen av den pågående och omfattande Lissabonstrategin i full gång och för det andra stod frågan om EU:s gemensamma budget för åren 2007-2013 högt upp på agendan. För det tredje fanns höga förväntningar på den pågående ratificeringen av den Europeiska konstitutionen¹⁰ (Hearl, 2006, ss. 51-52). De två viktigaste och svåraste uppgifterna för Luxemburg var de två förstnämnda.

Evalueringen av Lissabonstrategin kan utan tvekan ses som lyckad trots att det mer resulterade i ändringar av implementeringsprocessen än av innehållet. Medlemsstaterna gavs större inflytande i genomförandet av strategin, samtidigt som Luxemburg försökte skynda på hela processen (Hearl, 2006, s. 53). Den gemensamma budgetplanen krävde å sin sida att medlemsländerna skulle komma överens om hur mycket var och en skulle betala. Luxemburg hade tidigare under året fått i uppgift att se till att en politisk överenskommelse skulle uppnås. Det europeiska rådet misslyckades dock med att komma överens om en gemensam EU-budget vid rådssammankomsten i juni samma år. Ordförandeskapet föreslog istället att medlemsländerna inte enbart skulle fokusera på detaljer i budgetplanen utan koncentrera sig på att gemensamt sträva åt samma mål och riktning. Resultatet blev ett totalt misslyckande. När det gäller den europeiska konstitutionen nedröstades denna i Frankrike och Holland vilket ledde till att processen var tvungen att stanna av. Ordförandeskapets uppgift var att se till att ratificeringsprocessen skulle fortsätta. Rådet lade frågan om konstitutionen åt sidan och kom överens om att återigen ta tag i den tidigast i mitten av 2007 (Hearl, 2006, s. 54).

Till Luxemburgs nackdel medförde misslyckandet av dessa stora frågor en nämnvärd kritik mot landets sätt att hantera ansvaret på de olika områdena vilket i senare skeden gjort att ordförandeskapet anses som ett misslyckande (Hearl, 2006, ss. 54-55). Luxemburgs sätt att agera för att uppnå resultat i viktiga frågor var inte tillräckligt effektivt, något som därmed inte uppfyller Elgströms fjärde kriterium.

Något positivt som kan nämnas om det luxemburgska ordförandeskapet 2005 rör det nära samarbetet som landet lyckades hålla med kommissionen samt fokuseringen som lades på

---

¹⁰ När Europeiska konstitutionen inte röstades igenom lades denna ner men kom efter ändringar, senare att "återuppstå". Den nya versionen fick namnet Lissabonfördraget som även trädde i kraft i december 2009.

medling och kompromisser. Elgström betonar vikten av att ett ordförandeskap håller ett nära samarbete med kommissionen och därmed kan en parallell till den teoretiska delen i uppsatsen dras. Det är uppenbart att Luxemburg hade otur i många avseenden då många tunga frågor sammanföll under ordförandeskapet och troligtvis kommer denna sexmånadersperiod alltid att ses som misslyckad. Luxemburg såg dock sig själv som framgångsrik med tanke på att rådet och ministerrådet till slut lyckades anta stabilitets- och tillväxtpakten. Dessutom menade Luxemburg att ordförandeskapet hade lyckats bra när det gällde att återställa de goda relationerna mellan EU och Ryssland (Hearl, 2006, ss. 53-55).

Med tanke på Luxemburgs misslyckande på de allra viktigaste punkterna kan följande slutsats dras: avsaknaden av den annars mycket framgångsrika och kompetenta staben, även när det gäller den administrativa delen, gjorde att förmågan att genomföra ett tillräckligt gott arbete denna gång inte var god nog. Problemen kvarstod; någon överenskommelse för den gemensamma budgeten lyckades rådet inte komma fram till och konstitutionen fick ingen framgång. Detta tyder på att Luxemburg inte lyckades uppvisa kreativitet och problemlösningsförmåga i någon större utsträckning. Luxemburg lyckades emellertid ännu en gång framstå som en opartisk och oberoende medlare utan att visa tendenser på att favorisera sig själv.

3.4 Slovenien

3.4.1 Prioriteringar

Slovenien satte inför sitt ordförandeskap upp fem prioriteringsområden. Lissabonfördraget, Lissabonstrategin, klimat- och energifrågor, EU:s utvidgning med Västra Balkan i fokus samt främjandet av interkulturell dialog mellan kulturer och regioner med fokus, även här, på länderna i Västra Balkan (Fink-Hafner & Lajh, 2008, s. 44).

Efter undertecknandet av Lissabonfördraget i december 2007, hade alla medlemsstater koncentrerat sig på ett framgångsrikt slutförande av fördragets ratificeringsprocess så att det skulle kunna träda i kraft före valet till Europaparlamentet 2009. Inom Lissabonstrategin var målet att främja fler och bättre investeringar inom forskning och utveckling. I syfte att uppnå större samverkan inom forskningskapacitet ansågs det som nödvändigt att gå vidare med inrättandet av ett öppet europeiskt forskningsområde (Fink-Hafner & Lajh, 2008, ss. 46-47). Den finansiella krisen som uppstod ledde till att Slovenien åtog sig att arbeta med frågor rörande den färdplan som baserades på fyra nyckelområden: ökad insyn, värdering av

finansiella produkter, förstärkning av tillsynskrav samt bättre fungerande marknader (Kajnc, 2009, s. 93).

Det slovenska ordförandeskapet ville fortsätta förhandlingarna med västra Balkan och strävade även efter att komplettera nätverket av ett stabiliserings- associeringsavtal (SAA)¹¹ med alla länder i regionen och verkställa det regionala samarbetet på flera områden; extra uppmärksamhet gavs till Kosovo (Fink-Hafner & Lajh, 2008, s. 51). Att Slovenien skulle göra västra Balkan till en av sina yttersta prioriteringar under ordförandeskapet var klart redan från början. Slovenien hade gradvis fokuserat på att starkt engagera sig i resten av det forna Jugoslavien och satte upp två huvudsakliga mål: att genomföra stabiliserings- och associeringsavtalet för alla länder i den regionen och att inleda en dialog med alla dem för att lösa frågan om visum-restriktioner (Kajnc, 2009, ss. 94-96).

Slovenien strävade även efter att stärka den interkulturella dialogen inom länder och regioner inom EU. Ordförandeskapet ville särskilt främja den interkulturella dialogen med länderna på västra Balkan, Medelhavsländerna och andra regioner. Som en konkret form av den slovenska insatsen i detta sammanhang kan initiativet för inrättandet av ett universitet för Europa - Medelhavsområdet i staden Piran nämnas (Fink-Hafner & Lajh, 2008, ss. 57-58).

3.4.2 Resultat

För det lilla landet Slovenien var ordförandeskapsperioden en stor utmaning. Landet var det första bland de nya medlemsländerna i Östeuropa och det första slaviska landet att hålla i ett ordförandeskap (Fink-Hafner & Lajh, 2008, ss. 7-9). Sloveniens premiärminister Janez Jansa kallade ordförandeskapet i EU för Sloveniens största utmaning sedan landets självständighet (Regeringen, 2008).

Sloveniens viktigaste prioritering var att försöka få EU och länderna på västra Balkan att komma närmare varandra. Genom detta hoppades Slovenien att de övriga grannländerna skulle inse att ett medlemskap i EU faktiskt var något positivt (Regeringen, 2008). Huvudmålen var för det första att samtliga länder i Västra Balkan-regionen skulle skriva under SAA och för det andra att starta en interkulturell dialog. När det gäller frågan om det forna Jugoslavien lät Slovenien vid ett flertal tillfällen sin utrikesminister besöka regionen

---

¹¹ Stabiliserings- och associeringsavtalet syftade till att skapa en stadig grund för samarbete mellan EU och icke medlemsländer.

under 2007 men den så kallade Ahtisaari-planen¹² misslyckades. Istället blev deklarationen om Kosovos självständighet återigen ett hett diskussionsämne. Eftersom Serbien tidigare varit emot Kosovos självständighet lade Nederländerna och Belgien sitt veto mot ett SAA-avtal med Serbien. Detta gjorde att Serbiens integrationsprocess återigen lades på is och därmed orsakades oro över regioners stabilitet (Kajnič, 2009, ss. 95-96).

En annan viktig fråga som Slovenien listade som ett av sina prioriteringsområden handlade om Lissabonstrategin. Eftersom kommissionen under 2007 hade förlorat sin ledande roll inom denna till fördel för medlemsländerna, valde kommissionen att arbeta tätt med det portugisiska ordförandeskapet under andra hälften av 2007. Detta ledde till att en rad beslut fattades av Portugal och kommissionen som senare lades fram på rådets toppmöte i december 2007. Slovenien som övertog ordförandeskapet i januari 2008 kände sig därmed överkörd av Portugal (Kajnič, 2009, s. 92). Nämnvärt här är att Portugal är ett mycket äldre medlemsland¹³ med längre erfarenhet än Slovenien.

Slovenien ställdes även inför tre utmaningar. För det första, att lyckas bevisa att även nya länder som Slovenien inte bara var medlemmar i unionen för sakens skull utan att de även hade kapacitet att leda den. För det andra, att visa att storlek faktiskt gjorde skillnad och för det tredje, att visa att trojka-samarbete¹⁴ i ordförandeskapssammanhang var ett effektivt sätt att genomdriva viktiga frågor som länderna tillsammans kommit överens om (Kajnič, 2009, ss. 89-90).

Som tidigare framgått, arbetade Slovenien särskilt mycket med ett av sina prioriteringsområden, nämligen det om Västra Balkan. En anledning till detta var Sloveniens egenintresse av att grannländerna på Västra Balkan någon gång i framtiden skulle bli EU-medlemmar så att samma förmånliga marknadstillträde till grannländerna som fanns innan Jugoslaviens upplösning skulle kunna återskapas (Regeringen, 2008). Detta kan ses som en partisk handling från Sloveniens sida. Att ha ett egenintresse genom att sträva efter förhandlingar och bättre samarbete med länderna på Västra Balkan var främst ett mål för egen

---

¹² Ahtisaari-planen drevs av Finlands f.d. president Martti Ahtisaari, och gick ut på att göra Kosovo till en multinationell stat. Förutom albaner, som utgjorde 90 % av befolkningen, skulle även minoritetsgrupper som serber, romer, turkar och bosnier erkännas och ges lika rättigheter.

¹³ Portugal anslöt sig till unionen 1986.

¹⁴ Trojka i EU-sammanhang kallas det samarbete av tre medlemsländer som håller i tre ordförandeskap direkt efter varandra och innebär tätare samarbete mellan just de tre länderna. Slovenien ingick i det första trojka-samarbetet tillsammans med Tyskland och Portugal.

vinning. Enligt Elgströms första kriterium bör ett ordförandeland vara opartiskt, något som Slovenien inte lyckades förbli i denna fråga.

Trots att ordförandeskapet till en början sågs som en svår utmaning hade Slovenien förberett sig bra inför ordförandeskapet. Organisation och logistik flöt på utan några större bekymmer (Kajnič, 2009, s. 90). Detta uppfyller därmed Elgströms tredje kriterium om administrativ skicklighet. Målen som Slovenien hade framför sig innan ordförandeskapet verkade emellanåt ouppnåbara men resultaten var förhållandevis positiva då bland annat SAA - förhandlingarna till slut genomfördes (Kajnič, 2009, ss. 95-96). Även om det inte enbart var Sloveniens förtjänst lyckades ordförandeskapet även bidra till ett utökat samarbete mellan länderna på Västra Balkan och EU inom energi- och transportsektorn (Regeringen, 2008). En god effektivitet genom att nå resultat kan därmed urskiljas i denna fråga, vilket även uppfyller Elgströms fjärde kriterium om vad som utgör ett lyckat ordförandeskap.

Sammantaget kan sägas att Slovenien lyckades genomföra ett bra ordförandeskap och bevisade därmed att även små, nya länder faktiskt kunde lyckas. Om man ska se till Sabina Kajnič kommentarer om Slovenien lyckades med de tre utmaningarna som nämnts tidigare är svaret utan tvekan ja. Förutom ovanstående punkter lyckades Slovenien belysa frågor som till exempel hälsokontrollen¹⁵ inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Nästan alla länder ratificerade Lissabonfördraget men frågan ansågs som mindre viktigt efter Irlands nej till fördraget (Kajnič, 2009, s. 96). Sloveniens kreativa sida och förmåga att lösa problem kan därmed ses som mycket god, särskilt med tanke på att detta var Sloveniens första ordförandeskap någonsin. Värt att nämna är också att Slovenien, innan sitt ordförandeskap, erkände att det fanns gränser för vad som kunde åstadkommas och låtsades aldrig kunna uppnå mer än de gjorde (Kajnič, 2009, s. 97).

3.5 Tjeckien

3.5.1 Prioriteringar

Tjeckien inledde sitt ordförandeskap med att presentera sina prioriteringar under de så kallade tre E:na. Dessa stod för: Ekonomi, Energi och Europa i världen (Fink-Hafner, 30-31). Inom den ekonomiska delen hade Tjeckien för avsikt att främja liberaliseringen av EU:s

---

¹⁵ Hälsokontrollen innebar att olika begränsningar skulle tas bort, bland annat att mjölkkvoterna skulle ökas för att gradvis avskaffas fram till 2015 och att marknadsinterventionen omvandlas till ett mer fungerande skydds nät.

gemensamma handelspolitik (inom ramen för WTO) och konkurrenskraft (till exempel genom att utveckla Lissabonstrategin) (Fink-Hafner, 42).

För det tjeckiska ordförandeskapet var klimatförändringarna och energi två av de viktigaste frågorna, däribland förhandlingarna om Kyotoavtalet och EU:s klimat- och energipaket¹⁶ (Fink-Hafner, 46). Till följd av Tjeckiens intresse för den externa energisäkerheten¹⁷ betraktades även denna fråga som en viktig del av prioriteringarna.

Förbindelserna mellan EU och dess östra grannar, däribland Ryssland var en viktig del av Tjeckiens prioriteringar. Den tjeckiska regeringen planerade också att fokusera på västra Balkan och deras integrationsprocess i EU. Tyngdpunkten låg på anslutningsförhandlingarna med Kroatien, genomförandet av SAA-avtalen med länderna på västra Balkan och Kosovo. Ordförandeskapet ville även öppna nya förhandlingskapitel med Turkiet (Fink-Hafner & Lajh, 2008).

3.5.2 Tjeckien

Som ett av de nyare medlemsländerna i EU ställdes inga högre krav och förväntningar på det tjeckiska ordförandeskapet (Beneš & Karlas, 2010, s. 69). Dessutom leddes den tjeckiska regeringen av det EU-skeptiska partiet Občanská demokratická strana och den EU-skeptiska presidenten Václav Klaus. Förutom detta hade även en intern politisk instabilitet lett till en misstroendeomröstning, något som i sin tur orsakade den tjeckiska regeringens drastiska avgång halvvägs in i ordförandeskapsperioden. Förutom detta hamnade även Tjeckien i en period av oroligheter med tanke på Lissabonfördragets framtid, den globala finanskrisen samt gaskrisen¹⁸ (Beneš & Karlas, 2010, ss. 69-70).

De tre prioriteringsområdena som Tjeckien satte upp, de tre E:na gick under mottot ”Europa utan gränser” som även inkluderade olika regleringsgränser, diskriminering och gränser inom utrikeshandeln. Dessa gränser gjorde det, enligt det tjeckiska ordförandeskapet, omöjligt för EU att utnyttja medlemsländernas fulla potentialer (Lehtonen, 2009, s. 3).

Angående Lissabonfördraget var det tjeckiska ordförandeskapet i stort sätt anspråkslöst. Då Irland röstade nej till fördraget i juni 2008 behövde inte längre Tjeckien tänka på

---

¹⁶ Målet med klimat- och energipaketet var att fram till 2020, reducera utsläppen till 20 % mindre än det som uppmättes 1990.

¹⁷ Den externa energisäkerheten syftar till att försäkra om att det finns tillräckligt med energi för att samhället ska fungera.

¹⁸ En konflikt mellan Ryssland och Ukraina resulterade i en lång rad oroligheter.

implementeringen av fördraget eller arbetet kring detta. Dessutom hade en stor del av förarbetet inför fördraget redan genomförts under det franska ordförandeskapet vilket gjorde det enkelt för Tjeckien som inte länge behövde agera (Beneš & Karlas, 2010, ss. 71-72).

I sin roll som ordförande visade Tjeckien att det kunde vara oerhört svårt att upprätthålla en balans när det gällde beslutsfattande i olika frågor, inte minst i samband med finanskrisen under första halvåret av 2009. Tjeckien hade svårigheter att agera på något sätt överhuvudtaget utan att det skulle anses vara ett partiskt tillvägagångssätt (Beneš & Karlas, 2010, ss. 78-79). Gaskrisen mellan Ryssland och Ukraina var en fejd som pågått under flera år mellan de två länderna och Tjeckien betraktade denna fråga som en av de viktigaste under sitt ordförandeskap.

Alldeles i början av det tjeckiska ordförandeskapet uppstod även en militärkonflikt i Gaza. Tjeckien försökte medla fram en vapenvila genom att skicka dit en EU-representation. Ordförandeskapet vägrade dock släppa taget om sitt mål att förbättra relationerna mellan Israel och Palestina vilket resulterade i en tvist med kommissionen som beslutade att ”pausa” förhandlingarna. Konsekvensen blev att det tjeckiska ordförandeskapet inte lyckades förhandla fram en gemensam ståndpunkt för EU i Gaza-konflikten (Beneš & Karlas, 2010, s. 78).

En annan fråga högt upp på Tjeckiens agenda var även avskaffandet av övergångsperioden¹⁹ för de nyaste medlemsländerna. Det tjeckiska ordförandeskapet lyckades bara delvis med att uppnå detta mål eftersom få av länderna avskaffade övergångsperioden (Beneš & Karlas, 2010, s. 73). Eftersom övergångsperioden i detta fall även inkluderade Tjeckien (då Tjeckien anslöt sig till EU 2004) kan ordförandeskapets strävan efter avskaffandet ses som ett egenintresse. Således uppfylls inte det första av Ole Elgströms kriterier som innebär att ett ordförandeland ska vara opartiskt.

Två andra frågor som Tjeckien inte lyckades med var för det första regleringen av telekommunikationsfrågan²⁰ och för det andra arbetstidsdirektivet (EU-upplysningen, 2010). Kommissionen ville tillsammans med Parlamentet inrätta ett gemensamt EU-organ för telekommunikation samtidigt som medlemsländerna helst ville behålla möjligheten att själva

---

¹⁹ Under en övergångsperiod på högst sju år efter anslutningen får den fria rörligheten för arbetstagare rätt att begränsas när det gäller rörlighet för arbetstagare från, till och mellan de nya EU-länderna, alltså de länder som anslöt sig till EU 2004 och 2007.

²⁰ Politiken för europeisk nät- och informationssäkerhet, s.k. telekommunikation, handlar bl. a. om nät- och informationssäkerhet.

bestämma i frågan. Parlamentet hade även som mål att sänka max antal arbetstimmar per vecka till 48 medan medlemsländerna ville behålla maxgränsen mellan 60 och 65 timmar per vecka. I ingen av dessa två frågor lyckades man komma fram till ett gemensamt beslut (Beneš & Karlas, 2010, s. 73) och därmed kan inte heller Elgströms fjärde kriterium uppfyllas.

I miljöfrågan höll det tjeckiska ordförandeskapet en låg profil och det verkade som om just denna medvetet lämnades till Sverige som skulle ta över ordförandeskapet efter Tjeckien och hade miljö högre upp på sin agenda. Det fanns emellertid ett antal frågor som genomfördes mindre effektivt. Som en stark anhängare av EU:s utvidgning försökte Tjeckien förhandla med flera medlemsaktuella länder däribland Kroatien, Albanien, Montenegro och Turkiet men framstegen var begränsade. Ordförandeskapet gjorde däremot bra ifrån sig i frågor om extern energisäkerhet men även när det gällde relationer med Östeuropa. Det klarade av att inneha rollen som EU-representant i oenigheterna om gasen mellan Ukraina och Ryssland. Som ansvarig för den politiska agendan lade Tjeckien fram idén om energipolitiken med särskilt fokus på den externa energisäkerheten. Förutom detta lyckades Tjeckien främja det östliga partnerskapet²¹ mellan EU och Ryssland samt Polen och Sverige. Tjeckien lyckades också sköta institutionella frågor bra (Beneš & Karlas, 2010, ss. 77-78). Dessa positiva resultat visar samtidigt hur Elgströms andra kriterium delvis uppfylls.

På frågan om det tjeckiska ordförandeskapet var effektivt kan både ja och nej svaras. Som framgår ovan lyckades Tjeckien med ett fåtal punkter men försöken att, till exempel finna lösningar för den rådande finanskrisen gav inte särskilt många resultat och få konkreta beslut fattades (Beneš & Karlas, 2010, ss. 69-72).

3.6 Jämförelsepunkter

3.6.1 Ålder

Belgien har, precis som Luxemburg, varit medlem i EU sedan starten och har ryktet om sig att genomföra lyckade ordförandeskap (Bunse, 2009, s. 114). Hos de äldre medlemsländerna, däribland Belgien och Luxemburg, kan generellt skicklighet och erfarenhet uppdagas. Exempel på detta är Belgiens stora intresse av att gå in som en stark part i sitt ordförandeskap med höga målsättningar och ambitioner medan Tjeckien var mer blygsamt. Detsamma gäller Luxemburg och Slovenien där Slovenien erkände att det fanns gränser för hur mycket som

---

²¹ Det östliga partnerskapet syftade till att fördjupa relationerna till det länder som EU gränsar med i öst, dvs. Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland.

kunde åstadkommas. Troligt är att en anledning till varför Belgien och Luxemburg gick in i sina ordförandeskapsperioder med höga ambitioner var att de haft fördelar som till stor del kan innehas om ett medlemsland är erfaret i posten som ordförande. Varken Tjeckien eller Slovenien hade tidigare hållit i ett ordförandeskap medan Belgien och Luxemburg innan sina ordförandeskapsperioder 2001 respektive 2005 hade varit ordförandeländer elva gånger vardera. Det är uppenbart att både Tjeckien och Slovenien saknade både kunskap och förhandlingsförmåga, egenskaper som är viktiga för att genomföra ett ordförandeskap på ett lyckat sätt.

Terrorattackerna i USA den 11 september gjorde att EU var i behov av en part som kunde leda unionen genom krisen. Eftersom Belgien hade gått in från början av ordförandeskapet med målet att inta en ledande roll axlades denna utmaning utan tveksamhet. Detta tyder på bestämdhet och gott självförtroende från Belgiens sida. För Tjeckien som anslöt sig till unionen 2004 var ordförandeskapet 2008 landets första. Tjeckien trotsade de låga förväntningarna som resten av EU hade på ordförandeskapet och lyckades mycket bättre än vad som hade väntats. Med tanke på den interna politiska krisen som uppstod och resulterade i total turbulens gjorde ändå det tjeckiska ordförandeskapet bra ifrån sig. Även om det på många områden inte uppnåddes några större beslut kan alltså Tjeckiens försök ändå ses som gott.

Detsamma gäller Slovenien som trots sin brist på erfarenhet lyckades ro i land ett ordförandeskap på ett oväntat bra sätt, något som tidigare setts som en omöjlig uppgift. Slovenien lyckades inte med alla uppgifter och genomdrev heller inte alla sina prioriteringar men sammantaget kan sägas att resultaten blev över förväntan. Luxemburg genomförde 2005 ett mindre lyckat ordförandeskap till mångas förvåning och utmärkte sig inte på något särskilt sätt denna gång. Troligt är att Luxemburg hade otur då många stora frågor sammanföll under just denna sexmånadersperiod. Dessutom lyckades inte Luxemburg leda beslutstaganden i flera frågor, något som enligt Elgström är en viktig egenskap för ett duktig ordförande. Slovenien gjorde å andra sidan, trots sin korta tid som medlemsland, mycket bra ifrån sig. Ordförandeskapet gick inte in för att lyckas med alla prioriteringar och mål vilket tyder på att den slovenska regeringen inte hade så höga förväntningar på sina egna prestationer under ordförandeskapet.

Det är troligt att i en bedömning av ett ordförandeskap bedöms varje land beroende på dess förutsättningar. Om ett medlemsland är äldre förväntas mer – är ett land yngre förväntas inte

lika mycket. Dessutom har länder som är rutinerade vanligtvis högre status än länder utan någon större erfarenhet vilket ger de äldre länderna högre självförtroende och säkerhet i att genomdriva sina frågor. Ett exempel på detta är det som nämns under kapitel 4.2.3, då Slovenien i princip blev ”överkört” av, det betydligt äldre medlemslandet, Portugal.

3.6.2 Storlek

Förutsättningarna att sköta ett ordförandeskap varierar från land till land. Stora länder med större utrikesmyndigheter har det lättare för sig och har mycket gratis. Erfarenheter har dock visat att större länder utnyttjar dessa fördelar för att genomdriva sina egna frågor och intressen. Trots det verkar det som att små länder med en kompetent och kvalificerad förvaltning faktiskt också kan bli framgångsrika. Dessutom har små EU-medlemsländer inte sällan visat sig ha en administrativ skicklighet som inte alltid är lika uttrycklig hos stora länder. Intern kommunikation sker mycket snabbt och dessutom har det varit vanligt att samma tjänstemän fortfarande arbetar på samma post även vid nästa ordförandeskap. Det är även en fördel med en liten administration eftersom tjänstemännen lär känna varandra på ett mer personligt plan (Hearl, 2006, s. 52). Detta gäller i allra högsta grad Luxemburg och Slovenien som, invånarmässigt, är två av EU:s minsta länder.

Det hävdas att små länder lättare kan medla i olika frågor och således betraktas de som en honest broker eftersom de generellt inte har lika många nationella intressen som de stora länderna. En fråga som kan ställas i direkt anslutning till detta är därmed om detta kan vara en bidragande faktor till att små länder, som till exempel Luxemburg och Slovenien, ofta genomför lyckade ordförandeskap? I och med att EU numera består av hela tjugosju länder blir det dock svårare för alla medlemsstater att ”synas”. Eftersom ingen vill framstå som obetydlig verkar det därmed som att fler och fler länder, oavsett storlek, har ett större behov av att driva egna intressen i allt större utsträckning. Luxemburg är ett av länderna som aldrig framstått som en part med många nationella intressen (Hearl, 2006, s. 52), en bild som kvarstod även i ordförandeskapet 2005. Däremot hade Slovenien i sitt ordförandeskap 2008 som främsta prioritering att påbörja förhandlingar med länderna på Västra Balkan, en fråga som tydligt gynnade det egna landet. Om ett land under ett ordförandeskap dessutom visar att strävan efter enighet har varit stor kan resultatet bli att förväntningarna på nästa ordförandeskap är höga (Hearl, 2006, s. 52). För Luxemburg var detta fallet men ordförandeskapet 2005 lyckades inte lika bra som tidigare gånger, något som till stor del berodde på oförmågan att komma fram till beslut.

Belgien, som på samma sätt som Luxemburg, varit medlemsländer i EU sedan starten innehar lika lång erfarenhet. Större länder som Belgien och Tjeckien har dock vissa fördelar som gör att förutsättningarna för att lyckas ökar. Större länder har bland annat en status som gör att de kan driva sina intressen till en mycket högre nivå. Dessutom kan stora länder lättare kompromissa i olika lägen eftersom status och resurser har fördelen att lättare sätta press på andra länder. Däremot kan det vara en fördel att vara ett litet land för upprättandet av goda kontakter med EU:s institutioner. Tät kontakt med kommissionen och rådssekretariatet är viktigt för ett litet land om ett lyckat ordförandeskap ska genomföras (Elgström, 2000, ss. 82-83).

Tjeckien och Slovenien liknar varandra på det sättet att deras ordförandeskapsperioder var deras första. Förväntningarna från resten av EU var därför låga. Trots detta var både Tjeckien och Slovenien angelägna om att göra bra ifrån sig. Tjeckiens prioriteringsområden kan dock ses som något blygsamma medan Slovenien var mer konkret i sina val av prioriteringar. Den positiva helhetsbilden av det slovenska ordförandeskapet chanserar dock något med tanke på att koncentrationen nästan enbart lades på Lissabonfördraget och inte på den finansiella ostabiliteten som rådde. Om orsakerna till detta var Sloveniens ringa storlek eller korta tid som EU-medlem är oklart men ordförandeskapet saknade förmåga att driva komplexa frågor och politikområden framåt.

4. Slutsats

Forskare inom EU är oense om hur stor makt ett ordförandeland egentligen har; vissa hävdar att det enbart handlar om ansvar utan makt medan andra menar att medlemsländerna har goda chanser att påverka beslutsfattandet i olika frågor. Att ordförandeskapen är en viktig del av EU:s styrelsesätt är det emellertid ingen tvekan om (Thomson, 2008, s. 593). I första kapitlet på denna uppsats ställs frågan, vad som påverkar hur framgångsrikt ett ordförandeskap är. Det framgår senare att det finns flera faktorer som kan påverka detta. Dels kan oförutsägbara situationer uppstå (Bailleul & Voss, 2002, s. 7) som ingen varit förberedd på och dels kan ordförandelandet brottas med den stora utmaningen att medla mellan länder och institutioner för att uppnå beslut och resultat i stora och viktiga frågor. Situationer och uppdrag som dessa har inte alltid visat sig vara lätta att ta sig igenom på ett framgångsrikt sätt. Ålder och storlek på respektive ordförandeland är också faktorer som påverkar om ett ordförandeskap blir lyckat eller inte.

Har då de stora länderna lyckats bättre än de små? Litteraturen ger inga raka svar på den frågan. Uppfattningen är emellertid att stora länder har vissa privilegier till skillnad från de mindre men att de små kan ha egenskaper som på samma sätt gör att deras ordförandeskap uppfattas som minst lika lyckade. I denna uppsats har det visat sig att ett land inte nödvändigtvis behöver vara stort för att vara framgångsrikt utan att storleken istället kan kombineras med diplomatiska färdigheter och expertis. Således höll inte hypotes A.

Åldern har däremot visat sig vara en viktigare faktor för ett lyckat ordförandeskap. Genom att jämföra fyra medlemsländer med varandra, kan vi utläsa indikationer på att de äldre EU-medlemsländerna har längre erfarenhet, kompetens och kunnighet till skillnad från de nya som ställs inför helt nya utmaningar; utmaningar som kräver ambitiöst arbete, kreativitet, rättvis bedömningsförmåga och kunskap. Den andra hypotesen som ställdes upp i första kapitlet på denna uppsats beskrev åldern som en faktor för lyckat ordförandeskap. Resultatet av studien tyder på att ett lands erfarenhet och kunskap från tidigare ordförandeskap är betydelsefullt för hur landets nästkommande sexmånadersperiod kommer att se ut. Trots att det kan uppstå situationer som ingen, oavsett hur stor vikt som lagts ner på förberedelser, skulle kunna vara beredd på är det tydligt att äldre länder har större kännedom och insikt i vad som krävs i olika situationer. Ett land som är nytt är sannolikt också oerfaret och ses därför inte som lika fördelaktigt i ordförandeskapssammanhang. Följaktligen höll hypotes B, vilket kanske betyder att det ligger en sanning i det gamla ordspråket som säger att ”färdighet ger kunskap”.

5. Referenser

- Bailleul, E., & Voss, H. (2002). *The Belgian presidency and the post-Nice process after Laeken*. Bonn: Center for European Integration Studies.
- Beneš, V., & Karlas, J. (2010). The Czech Presidency. *Journal of Common Market Studies*, vol 48, 69-80.
- Bunse, S. (2009). *Small states and EU governance: Leadership through the Council Presidency*. Palgrave Macmillan.
- De Winter, L., & Türsan, H. (2001). *The Belgian Presidency*. Notre Europe Research and policy paper, No 13.
- Drieskens, E., & Kerremans, B. (2003). The Belgian Presidency of 2001 - Cautious leadership as trademark. i O. Elgström, *European Union Council Presidencies: A comparative perspective* (ss. 155-172). London: Routledge.
- Dumont, P., & Poirier, P. (2005). *The 2005 Luxembourg Presidency: A presidency devoted to the stability and growth pact and to the Lisbon process*. Stockholm: Insitute for European Policy Studies (SIEPS).
- Elgström, O. (2000). Vad utgör ett lyckat ordförandeskap? *Internationella studier*, nr 4, 77-87. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.
- Elgström, O., & Tallberg, J. (2003). Rationalist and sociological perspective on the council presidency. i O. Elgström, *Council presidencies of the european union: a comparative perspective* (ss. 191-205). New York: Routhledge.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wägnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Nordsteds juridik.
- Europaparlamentet. (den 6 Januari 2010). *Europaparlamentet*. Hämtat från <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20100106STO66862+0+DOC+XML+V0//SV> den 9 December 2010
- Europeiska kommissionen. (2010). Hämtat från <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=466&langId=sv> den 7 December 2010
- Europeiska kommissionen. (2006). Meddelande från kommissionen till europeiska rådet - Perioden av eftertanke och plan D. (ss. 1-11). Bryssel: Europeiska gemenskapernas kommission.
- EU-upplysningen. (den 06 April 2009). Hämtat från Tjeckisk regeringskris påverkar svenskt ordförandeskap: <http://www.eu-upplysningen.se/Aktuellt/Nyheter/Tjeckiens-regeringskris-paverkar-svenskt-ordforandeskap/> December 2010

EU-upplysningen. (den 26 April 2010). Hämtat från Medlemskap och historik: [http://eu-upplysningen.se/Medlemskap-och-historik/Historik/Fran-15-till-27-medlemslander/December 2010](http://eu-upplysningen.se/Medlemskap-och-historik/Historik/Fran-15-till-27-medlemslander/December%202010)

EU-upplysningen. (November 2010). Hämtat från Arbetstider: <http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Sysselsattning-och-socialpolitik/Arbetstider/> den 3 December 2010

EU-upplysningen. (den 1 Juli 2010). *EU-ordförandeskap*. Hämtat från <http://www.eu-upplysningen.se/Institutioner-och-beslutsprocesser/EUs-institutioner/Ministerradet/EU-ordforandeskap/> den 3 December 2010

Fink-Hafner, D., & Lajh, D. (2008). *The 2008 Slovenian EU Presidency: A new synergy for Europe? A midterm report*. Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS).

Hearl, D. (2006). The Luxembourg Presidency: Size isn't everything. *Journal of Common Market Studies*, vol 44, 51-55.

Johansson, K. M. (2006). Europeiska unionen. i J. Gustavsson, & J. Tallberg, *Internationella relationer* (ss. 415-433). Lund: Studentlitteratur.

Kajnc̃, S. (2009). The Slovenian Presidency: Meeting symbolic substantive challenges. *Journal of Common Market Studies*, vol 47, 89-98.

Lehtonen, T. (2009). *Czech Point: A mid-term evaluation of an on-going small state presidency*. The Finnish institute of International Affairs.

Mellbourn, A. (2000). Allvar för Sverige i EU. *Internationella studier*, nr 4, 3-6. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.

Miller, V. (2003). *The Convention on the Future of Europe: insitutional reform*. *Research Paper 03/56*. International Affairs and Defence Section.

Patel, R., & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Regeringen. (2008). *Regeringen*. Hämtat från Regeringens webbplats: <http://www.regeringen.se/sb/d/10036/a/108287> den 5 December 2010

Regeringskansliet. (den 30 Juni 2010). Hämtat från Det roterande ordförandeskapet: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/2474/a/13486> den 9 December 2010

Regeringskansliet. (den 19 Mars 2010). Hämtat från Östliga partnerskapet: <http://www.regeringen.se/sb/d/2692/a/142189> den 13 December 2010

Tallberg, J. (2000). En väg till inflytande? *Internationella studier*, nr 4, 7-16. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.

Tallberg, J. (2006). *Leadership and Negotiation in the European Union*. Cambridge: Cambridge University Press.

Thomson, R. (2008). The Council Presidency in the European Union: Responsibility with power. *Journal of Common Market Studies* , vol 46, 593-617.

Østerud, Ø. (1997). *Statsvetenskap, Introduktion i Politisk analys*. Kristianstad: Natur och Kultur.